גאבון

ינואר 2023

מחלקת ניהול סיכונים

	דירוג	תחזית	מתאריך	אשרור אחרון
אשרא	6/7	...	...	...
OECD	6/7	...	...	...
Fitch	B-	חיובית	אוגוסט 2021	אוגוסט 2022
Moody's	Caa1	יציבה	יוני 2018	דצמבר 2022
S&P	...	...	...	...

ממוקמת במערב אפריקה על חוף האוקיינוס השקט, גובלת בקונגו וקמרון.

נתונים כלליים:

אוכלוסייה:	2.4 מיליון איש (שנת 2022)
שטח:	267,7 אלף קמ"ר
עיר בירה:	ליברוויל
תמ"ג לנפש:	9,064 דולר (לשנת 2022)
משאבי טבע:	נפט, גז טבעי, יהלומים, ניוביום, מנגן, אורניום, זהב, עץ, עפרות ברזל, כוח מים
שפות רשמיות:	צרפתית
מטבע:	פרנק מרכז אפריקאי

מדד השחיתות, ארגון TI (2021)	129/180
מדד הפיתוח האנושי (HDI), האו"ם (2020)	119/189
DSA	N\A
% מחוסנים לקורונה	11%

נקודות חוזק

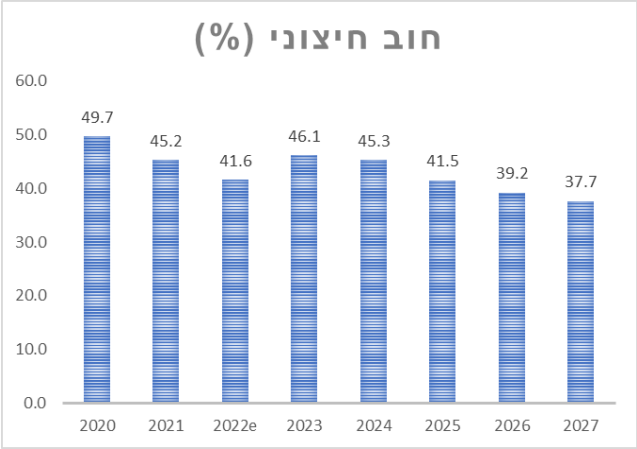
- הכנסה לנפש גבוהה יחסית
- חברה באיחוד הכלכלי והמוניטרי של מדינות מרכז אפריקה דבר התורם ליציבות מחירים ולשער החליפין.
- יציבות פוליטית יחסית
- יצרנית נפט, מנגן ועץ טרופי.

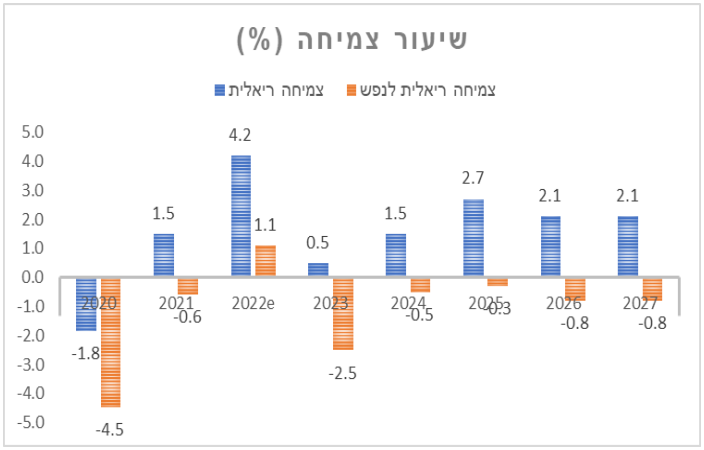
סיכונים ואתגרים

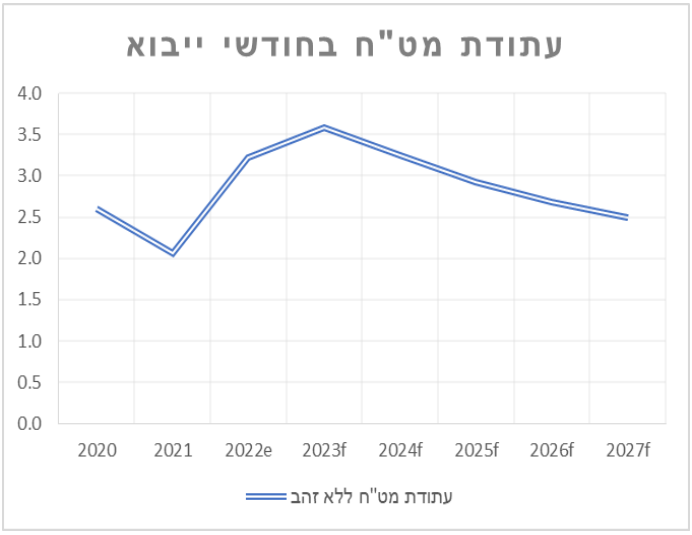
- תלות גבוהה בנפט ולפיכך השלכות מהותיות על הצמיחה והמאזן הפיסקלי והחיצוני
- היסטוריית ניהול חוב בעייתית המתבטאת בצבירת פיגורים
- חוסר שקיפות ואיכות מידע נמוכה
- רמות אי שוויון ואבטלה גבוהות
- מוסדות שלטון חלשים
- חוב ציבורי גבוה

מדדים כלכליים:

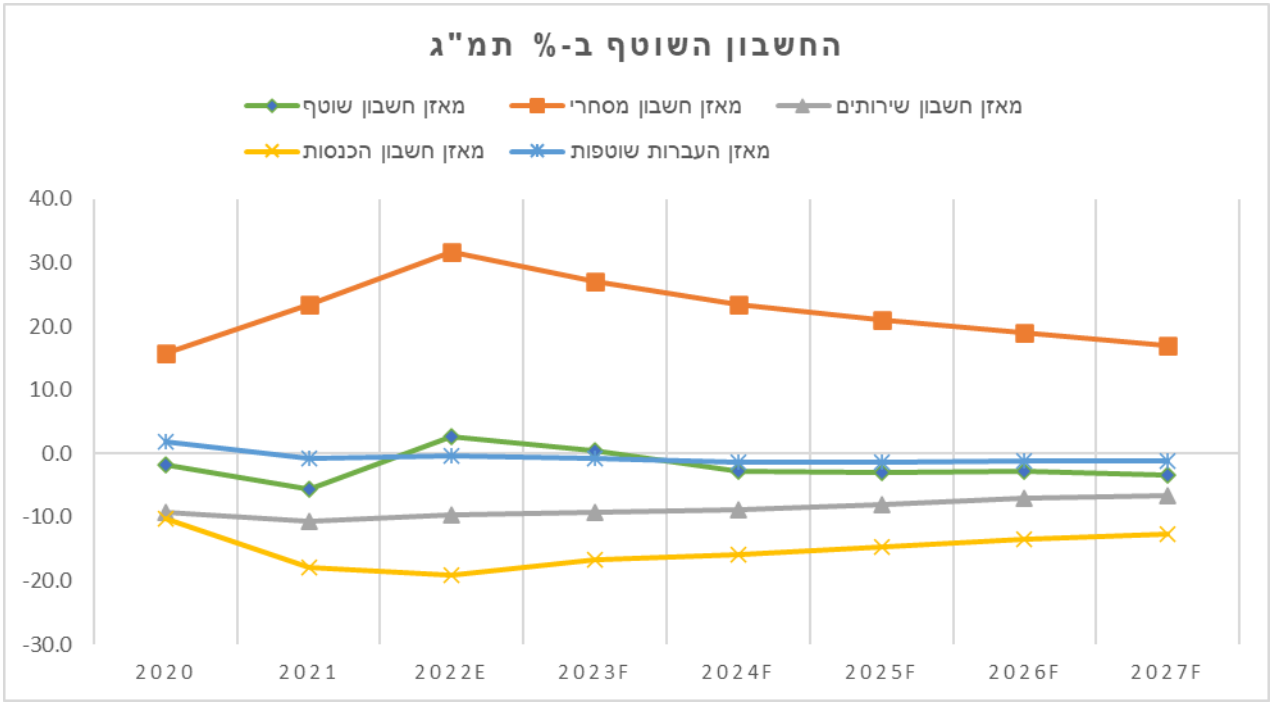
	2020	2021	2022e	2023f	2024f	2025F	2026f	2027f
אינפלציה (ממוצע %)	1.2	1.1	3.8	4.4	2.2	1.8	2.0	2.1
צמיחה ריאלית (%)	-1.8	1.5	4.2	0.5	1.5	2.7	2.1	2.1
מאזן תקציבי (% מהתמ"ג)	-2.5	-2.3	1.3	-0.3	-1.5	-1.8	-1.7	-1.5
חוב ציבורי (% מהתמ"ג)	78.3	68.1	57.4	63.6	66.5	68.9	68.8	67.9
מאזן החשבון השוטף (% מהתמ"ג)	-1.8	-5.7	2.7	0.5	-2.7	-2.9	-2.9	-3.4
חוב חיצוני (% מהתמ"ג)	49.7	45.2	41.6	46.1	45.3	41.5	39.2	37.7
עתודות מט"ח (בחודשי יבוא)	2.6	2.1	3.2	3.6	3.3	2.9	2.7	2.5

חוב חיצוני (%)
60.0
50.0
40.0
30.0
20.0
10.0
0.0
49.7
45.2
41.6
46.1
45.3
41.5
39.2
37.7
2020
2021
2022e
2023
2024
2025
2026
2027

שיעור צמיחה (%)
צמיחה ריאלית
צמיחה ריאלית לנפש
5.0
4.0
3.0
2.0
1.0
0.0
-1.0
-2.0
-3.0
-4.0
-5.0
-1.8
-4.5
1.5
-0.6
4.2
1.1
0.5
-2.5
1.5
-0.5
2.7
-0.3
2.1
-0.8
2.1
-0.8
2020
2021
2022e
2023
2024
2025
2026
2027

עתודת מט"ח בחודשי ייבוא
4.0
3.5
3.0
2.5
2.0
1.5
1.0
0.5
0.0
2020
2021
2022e
2023f
2024f
2025f
2026f
2027f
עתודת מט"ח ללא זהב

יחס חוב ציבורי לתמ"ג
90.0
80.0
70.0
60.0
50.0
40.0
30.0
20.0
10.0
0.0
78.3
68.1
57.4
63.6
66.5
68.9
68.8
67.9
2020
2021
2022e
2023
2024
2025
2026
2027

החשבון השוטף ב-% תמ"ג
מאזן חשבון שוטף
מאזן חשבון מסחרי
מאזן חשבון שירותים
מאזן חשבון הכנסות
מאזן העברות שוטפות
40.0
30.0
20.0
10.0
0.0
-10.0
-20.0
-30.0
2020
2021
2022E
2023F
2024F
2025F
2026F
2027F

רקע ומאפיינים פוליטיים

סוג המשטר: רפובליקה נשיאותית		**שנת קבלת עצמאות: 1960 (מצרפת)**	
עומד בראש המדינה: הנשיא, Ali BONGO (מאז אוקטובר 2009)	**הבחירות הבאות: אוגוסט 2023**	**אורך תקופת הכהונה: 7 שנים (ללא הגבלת קדנציות)**	
מבנה הפרלמנט: דו ביתי	**מס' מושבים:**	**אורך תקופת הכהונה:**	**הבחירות הבאות:**
סנאט	**102**	**6 שנים**	**אפריל 2023**
האסיפה הלאומית	**143**	**5 שנים**	**2023**

גאבון הינה רפובליקה נשיאותית רב מפלגתית אשר קיבלה עצמאות מצרפת בשנת 1960. במשך כ- 40 שנים בין השנים 1967-2009 שלט במדינה הנשיא בונגו (El Hadj Omar BONGO Ondimba) ולאחר מותו בשנת 2009 נבחר בבחירות בנו עלי בונגו אונדימבה (Ali BONGO Ondimba) לנשיא לאחר שכיהן במספר תפקידים תחת ממשלותיו של אביו. בחירתו המחודשת של הנשיא עלי בונגו אונדימבה באוגוסט 2016 עוררה גל מחאות חסר תקדים של האופוזיציה שהביאו אף לשריפת בית הפרלמנט. למרות טענותיה של האופוזיציה לזיופים ואי סדרים אשר קיבלו חיזוק ע"י משקיפים זרים פסק בית הדין החוקתי של גאבון על זכייתו והרחיב את המנדט עד שנת 2023. הצפייה היא שהנשיא המכהן יישאר בשלטון עד 2023 וזאת לאור השליטה המלאה על מוסדות המדינה ונאמנות הצבא. כמו כן, במדינה ישנו תיקון חוקתי המעניק חסינות לכל החיים לנשיאים לשעבר על כל צעד שגוי שנקטו במהלך תקופת כהונתם, נוסף על כך ישנה מסגרת חוקית להעביר את סמכויות הנשיא לגורמים בכירים בשלטון במקרה של נבצרות מטעמי בריאות. חוקים אלו מגבירים את אי שביעות הרצון החברתית בקרב הציבור כלפי הממשלה דבר שימשיך לגרום לאי שקט בקרב הציבור כלפי השלטון לאורך כל התקופה. הבחירות הבאות צפויות להתקיים במדינה במהלך 2023 והנשיא המכהן או יורשו מטעם המפלגה צפויים לזכות בבחירות, זאת בעיקר לאור חולשות מפלגות האופוזיציה שהן מפולגות ולא צפויות להוות איום ממשי לממשלה.
בחירות 2023 ישמשו מוקד לתסכולים ציבוריים הנובעים בעיקר מאי שביעות רצון מהמשך שלטונו של הנשיא, עלי בונגו אונדימבה. נראה כי שבהינתן התנגדות מוגבלת, מפלגת השלטון Parti démocratique gabonais (PDG), תנצח ב-2023 ותשאר בשלטון לאורך תקופה ארוכה. מצב זה יתמך על ידי שליטה חזקה על מוסדות המדינה על ידי מר בונגו וה-PDG.
אחיזתו המתמשכת של מר בונגו בשלטון, במיוחד במהלך התקפים תכופים של בריאות לקויה והיעדר מעיני הציבור, תוסיף לתסכול הציבורי בשלטונו. בשנת 2019, במהלך היעדרות ממושכת של מר בונגו בעקבות שבץ מוחי, חברי הכוחות המזוינים של גאבון ניסו הפיכה. לגאבון יש תיקון חוקתי שמסביר "היעדרות זמנית של הנשיא" על ידי מתן מסגרת חוקית להעברת סמכויות "נשיאות הביניים" לבעלי תפקידים חלופיים. עם זאת, בריאותו של מר בונגו השתפרה מאז. במהלך 2022 הוא נסע לעתים קרובות והופיע בפומבי רבות, והדגיש את יכולתו לשמור על מעמדו. בריאותו המשופרת תומכת בכך שהוא יישאר בשלטון ויבסס עוד יותר את אחיזתו במדינה בשנים 2023-27, או כל עוד בריאותו תאפשר לו זאת.

יחסי חוץ-

הקשרים הבילטרליים עם האיחוד האירופי יישארו חזקים בשנים 2023-2027, כפי שהודגש באפריל האחרון כאשר צרפת וגאבון הגיעו להסכם על הלוואה של 112 מיליון דולר לתמיכה תקציבית. הצפי מהאיחוד האירופי לקיים יחסים דיפלומטיים עם גאבון, יצואנית בולטת של נפט, כחלק מהמאמצים למצוא חלופות לנפט ולגז הרוסי תוך שמירה על נוכחות במערב אפריקה. גבון גם תישאר תלויה בסין (שותפת יצוא מרכזית) להשקעות בתשתיות וסחר במינרלים. פגישה בסוף ספטמבר בין שר החוץ הסיני ושר החוץ של גאבון, הדגישה את היחסים הטובים בין שתי המדינות.

לגאבון קשר טוב עם המדינות השכנות לה, בעיקר מאחר והן מייבאות ממנה נפט. בעקבות זאת גאבון חולקת עם שותפיה את הנחישות הבלתי מעורערת להילחם בטרור ובפיראטיות הימית. בנוסף, נקיטת פעולות משולבות בהתמודדות עם בעיית ההגירה, במיוחד הגירה בלתי חוקית, היא אתגר קשור המציע הזדמנות לגאבון ולשותפיה לשתף פעולה.
לגאבון יש את החתירה לשיתוף פעולה בהתמודדות עם האתגר העולמי של שינויי אקלים וקידום הגנת הסביבה והם היסודות של חזון כלכלי ירוק, אשר נראה כבסיס לעתידה הכלכלי של המדינה. המדינה הקדישה חלק גדול מהשטח של המדינה או שטחים שגובלים במדינות השכנות לפארקים לאומיים עם הכוונה לשמר את החי והצומח שיכולים להיות נכסים לתיירות אקולוגית ולמדעים מחקר משותף עם קמרון וקונגו. בסוף שנת 2021, נורווגיה העניקה לגאבון 17 מיליון דולר באמצעות יוזמת יערות הגשם של מרכז אפריקה, בהתבסס על הוכחה ניתנת לאימות שהמדינה הפחיתה את

הפליטות מכריתת יערות והשחתת היער (REDD+). המדינה היא הראשונה ביבשת שקיבלה תשלום עבור ריסון זיהום גזי חממה במסגרת יוזמת אמנת המסגרת של האו"ם לשינויי אקלים (UNFCCC). הקרן היא חלק ממאגר של 150 מיליון דולר שממשלת נורבגיה תשלם לגאבון בעוד 10 שנים עבור הפחמן שהיא סופגת באמצעות אסטרטגיית REDD+.

משברים עולמיים נגיף הקורונה ומלחמת רוסיה- אוקראינה

נגיף הקורונה התפשט לראשונה במרץ 2020, בתחילה, הצעדים שננקטו על ידי שלטונות גאבון כללו איסור גישה לשטח הלאומי לאזרחים של מדינות בסיכון גבוה וחיזוק מערך התגובה הלאומי נגד מגיפת קורונה אפשרית בגבולות, שהתפתחה לאחר מכן לאמצעי ריחוק חברתי בבתי ספר, סגירת מסעדות, סגירת כל מקומות התפילה, וביטול ישיבות רבות משתתפים. בנוסף, הוקמה ועדת היגוי ארצית בפיקוח ראש הממשלה וכן ועדת תגובה ארצית בתיאום משרד הבריאות ושירותי הרפואה הצבאית. על מנת לחזק את המענה הקימה המדינה ועדה מדעית שתפקידה לספק תמיכה מדעית וטכנית לוועדת ההיגוי. באופן כללי, ניתן לסכם את האסטרטגיה הגאבונזית בשתי מילים: תגובתיות ופרוגרסיביות. הרשויות ביקשו להתערב מוקדם מאוד, מוקדם ככל האפשר, על ידי הגדלת אמצעי המניעה, שאותם החמירו בהדרגה ככל שהאיום גבר: סינון בשדה התעופה, סגר, סגירת גבולות יבשתיים ברגע שהמקרים הראשונים הופיעו במדינות שכנות, ואחריהם באוויר ובים (למעט סחורות), סגירת מפעלים הפתוחים לציבור ועוצר חלקי, מכיוון שרוב המקרים (בסביבות 95%) מרוכזים באזורים של הערים הגדולות, רוב המניעה והאכיפה הייתה שם. אמצעי כזה איפשר אפוא להגביל את הסיכונים להתפשטות הנגיף למחוזות אחרים.
אסטרטגית ההתאוששות של המדינה תתבסס על שבעה מגזרים שזוהו כמקדמי צמיחה, לרבות כרייה, פחמימנים, חקלאות, דיג, מסחר, תיירות ואנרגיה. שאלת המימון עלתה גם במועצת הקבינט עבור השר הממונה על ההתאוששות, על מדינת גאבון להסתמך על המשאבים שלה. כל מה שתוכנן צריך להתבצע מ-2021 עד 2024, על מנת להחיות את הפעילות הכלכלית ולשפר את חיי היומיום.

גאבון "קיבלה" כרטיס אשר באמצעותו יכולה להיות לה השפעה מסויימת על המלחמה בין רוסיה לאוקראינה.
המדינה קיבלה את המקום המתחלף בין מדינות אפריקה במועצת הביטחון של האו"ם החל משנת 2023.
באופן טבעי, גאבון מתמקדת באפריקה כשהמדינה מובילה את האג'נדה של במועצת הביטחון של האו"ם. שגריר גאבון באו"ם, מישל חאווייר ביאנג, פירט את התוכניות של ארצו, תוך פירוט על סדר היום של שינויי אקלים וכן סיכול טרור, התאמה בין האינטרסים של האו"ם והאיחוד האפריקאי בתוספת חיזוק החוסן של העולם אל מול הסכסוך בין רוסיה לאוקראינה. עמדתו של שגריר גאבון באו"ם בשאלת הסיפוח עשויה לשקף את העדפתה של ארצו להישאר נייטרלית בתוך הקרב הנחשב למערב מול רוסיה, כאשר הוא מודע לכך שגאבון היא מדינה מתפתחת שזקוקה לתמיכה מכל המעצמות הגדולות, במיוחד כאשר הלחימה עשויה להיפסק ומחירי הנפט צפויים לרדת. כיום, מצד אחד, נהנת גאבון ממחירי נפט גבוהים אך ממחירי סחורות ותובלה שהולכים ומאמירים גם הם בעקבות בעיות אספקה מרוסיה ואוקראינה.

קרן המטבע –

ביולי 2021, נחתם למול קרן המטבע הסכם מורחב (EFF), לתקופה של 3 שנים על סך של כ-553 מיליון דולר. מטרתה העיקרית של התוכנית הינה הנחת היסודות לצמיחה ירוקה במדינה, הובלת המגזר הפרטי להתאוששות וקידום רפורמות שיתמקדו בצמצום החוב, חיזוק הממשל ושיפור השקיפות, תוכנית זו הייתה הכרחית למדינה לטובת שימור יכולתה לשרת את החוב וזאת לאור קושי במציאת מקורות מימון חיצוניים נוספים. לגבון הייתה תוכנית קודמת על סכום של כ- 659 מיליון דולר לתקופה זהה, שתמה במהלך יוני 2020. בשנת 2020 קרן המטבע סייעה לגבון בסכום של כ- 299.6 מיליון דולר במסגרת הסכם מימון מהיר (RFI), סיוע זה הגיע בשל השלכות המגפה על כלכלתה של גבון והעובדה כי הגירעון הפיסקלי והחוב הציבורי גדלו. במסגרת הקצאת סכומים תקופתית רוחבית של קרן המטבע לכלל המדינות החברות בקרן והחלוקה נקבעת על פי גודלה של הכלכלה במדינה, באוגוסט 2021 גבון קיבלה תמיכה בגובה של כ-294 מיליון דולר.

בדוח שפרסמה הקרן בדצמבר 2021 עולה כי ישנה התקדמות משמעותית בפרסום הסקירה הראשונה של הקרן למדינה (במסגרת התוכנית שנחתמה, פרסום זה יוביל להעברת כספים למדינה). הקרן מציינת כי ההתאוששות הינה שברירית כי היא מושפעת בצורה חדה ממחירי הנפט וסיכון להתפרצות מחודשת של הקורונה. נקודה נוספת אותה הקרן מציינת לטובה הינה העובדה כי המדינה נקטה בסדרת צעדים שיבטיחו לה את הגדלת ההכנסות ממגזרי הנפט והכרייה, וכי עלייה לנקוט צעדים נוספים בצמצום הפטורים ממס וחיזוק ההכנסות ממגזרים שאינם נפט. עד לינואר 2023, נמשכו כ 250 מל"ד מתוך התוכנית הנוכחית.

מועדון פריז-

פרסה 8 פעמים בשנים (1987, 1988, 1989, 1991, 1994, 1995, 2000, 2004) הפריסה האחרונה עדיין פעילה.

היסטוריית דירוגים

Fitch	
B-	08/2021
CCC	04/2020
B	10/2017
B+	05/2015
BB-	10/2007

Moody's	
Caa1	07/2018
B3	07/2017
B1	04/2016
Ba3	12/2014

מאפיינים כלכליים

כלכלת גבון תלויה בנפט, מה שמותיר את הצמיחה חשופה לתנודות במחירי הנפט העולמיים, במכסות ובקיבולת של אופ"ק. המגזר החקלאי - במיוחד שמן דקלים ועץ - דיג ותעשיות עיבוד מינרלים הם מניעים פחותים של צמיחה כלכלית. מגזר הנפט במדינה מהווה 80% מהייצוא, 45% מהתמ"ג ו-60% מההכנסות בחמשת השנים האחרונות. נתונים אלה מותירים את שיעור הצמיחה חשוף לתנודות במחירי הנפט העולמיים ובקיבולת. ישנם עוד מספר מגזרים אשר משפיעים על שיעורי הצמיחה של המדינה אך בצורה פחותה הרבה יותר והם: כרייה, ייצוא עץ, תעשיות דיג ועיבוד מינרלים. לאור השפע הקיים במשאבי טבע (בעיקר נפט), התמ"ג לנפש במדינה הינו מהגבוהים ביבשת ועומד על כ-9,000 דולר לשנת 2022, אך עדיין נמוך משמעותית ממדינות המערב. קביעת המדיניות תעבור למאמצים להפחית את השפעת האינפלציה, כגון סובסידיות דלק וחיטה. בנוסף, רפורמות במסגרת הקרן המורחבת של קרן המטבע הבינלאומית, ומה שאנו מצפים להיות מאמצים לא מוצלחים במידה רבה לקראת גיוון כלכלי, יהיו יעדי מדיניות מרכזיים. צמיחת התמ"ג הריאלי תואט ב-2023 ככל שתפוקת הנפט תרד והידוק מוניטארי יתפוס. צמיחה שולית בטווח הקרוב תתמך על ידי מגזרי החקלאות, התעשייה והתיירות. הממשלה תגדיל את ההשקעות במגזר שאינו נפט בתגובה לירידת תפוקת הנפט, ותגרום לעלייה קטנה בצמיחה בשנים 2025-2027. החשבון השוטף ירשום גירעון ב-2023, בעקבות עודף ב-2022, כאשר רווחי היצוא ירדו בהתאם ליצוא הנפט הנמוך יותר וחשבון היבוא יוותר גבוה. הגירעון יגדל בהדרגה במהלך תקופת התחזית.

גבון היא המדינה האפריקאית היחידה שקיבלה תשלום מיוזמת היער המרכז אפריקאי הנתמכת על ידי האו"ם עבור הפחתת פליטת הפחמן שלה. הצפי הוא שגאבון תסחור בהצלחה את האשראי הפחמן שלה בטווח הבינוני, ותדרבן צמיחה בהכנסות. אין חשש למשבר מאזן תשלומים עד שנת 2025. רווחי היצוא יתמכו בעמדה החיצונית בטווח הקרוב, אך הסיכויים לטווח ארוך יותר תלויים במידה רבה בגיוון כלכלי. באוקטובר הודיעה OPEC על קיצוץ כולל של 1,273 מיליון חביות ליום, מתוכם 14.5% יישאו על ידי יצרנים אפריקאים. גבון תצטרך לצמצם את הכמויות מהתפוקה הנוכחית שלה של 191,000 חביות ליום ל-177,000 עד דצמבר. תחזית צמיחת התמ"ג הריאלית עודכנה למטה לשנת 2023, מ-3.5% ל-0.5%, עקב הידוק מוניטארי מחמיר מהצפוי והפחתה בתפוקת הנפט בהתאם למכסה נמוכה יותר של OPEC.
התוכנית עליה חתמה הממשלה למול קרן המטבע מעידה כי תינתן קדימות לביצוע מהלכים פיסקליים וצעדים לצמצום החוב, ההנחה היא כי גבון תישאר מחויבת לתוכנית בין השנים 2023-2027, מחויבות זו באה לידי ביטוי כבר בהצעת חוק לתקציב לשנת 2023 אשר מתעדפת השקעות בתשתיות והוצאות הקשורות לכלכלה ירוקה וברת קיימא.

שינויי דירוג / תחזית בסוכנויות הדירוג-

בדצמבר 2022, אישררה חברת הדירוג הבינ"ל **Moody's** את דירוג המדינה על Caa1 עם תחזית "יציבה". הסיבות לאשרור הדירוג הן: בעקבות שהרשויות סולקות מעת לעת פיגורים חיצוניים כדי לעמוד בדרישות התוכנית של קרן המטבע הבינלאומית, פיגורים חיצוניים חדשים חזרו על עצמם במהלך 2021 ו-2022, אפילו בסביבת נזילות תומכת המוצעת על ידי מחירי נפט גבוהים יותר, כמו גם העיגון והניטור שסופקו על ידי קרן הקרן המורחבת של IMF . זה מצביע על כך שהשיפורים בניהול הכספים הציבוריים ובממשל הרחב יותר שנעשו במסגרת תוכנית קרן המטבע הקודמת בשנים 2017-2020, ואשר נותרו מוקד של רפורמה במסגרת ההסדר הנוכחי, עדיין צנועים מכדי למנוע הצטברות של פיגורים חדשים בשירות החוב. התחזית היציבה מאזנת סיכוני נזילות חוזרים וניהול חלש מול סיכוני חדלות פירעון מוגבלים בגלל מעמד פיסקאלי חזק יותר, עלויות חוב סבירות יחסית וציפייה של **Moody's** שתוכנית קרן המטבע הבינלאומית תשמש כעוגן מדיניות פיסקלית, ולאורך זמן תתמוך במאמצים לשיפור ממשל חלש מאוד של גבון. גם סיכוני הנזילות הממשלתיים יישארו מוכלים יותר בטווח הקרוב, ומשקפים צמצום דרישות הלוואות ברוטו עד 2025 כתוצאה מהשיפור במצבה הפיסקלי של גאבון. גאבון גייסה 800 מיליון דולר בנובמבר 2021 באמצעות אג"ח ל-10 שנים המכסה רכישה חוזרת של חלק גדול מהאג"ח הרצויות שלה שייצא לפירעון ב-2024. כתוצאה מכך, סיכוני המימון מחדש שהוצגו בעבר על ידי תשלומי קרן לפירעון במהלך 2022-2024 הופחתו. עם זאת, החזר של 700 מיליון דולר המתוכנן ב-2025 יוביל לזינוק מחודש בצרכי המימון הגולמיים באותה שנה, ויחפף עם תקופה של ירידה במחירי הנפט תחת ההנחות הנוכחיות של **Moody's** לטווח בינוני.

באוגוסט 2022 **Fitch** אשררה את דירוג המדינה על "-B" עם תחזית חיובית. הסיבות לכך הן: תמ"ג לנפש גבוה בגאבון, שיפור במדדים הפיסקאליים לטווח הקרוב עקב עליית מחירי הנפט, יחד עם זאת Fitch מציינת לרעה את הניהול הקלוקל של ממשלת גבון בכספים הציבורים, קושי בהבטחת מימון חיצוני ותלות גדולה בהכנסות הנפט. **Fitch** צופים שתפוקת הנפט תגדל בשנים 2023-2024 עם סיום קיצוצי הייצור של אופ"ק, הפעלת בארות חדשות, עלייה במחירי הנפט וחידוש הפרויקטים. עם זאת, הייצור יתחיל לרדת עד אמצע 2024, מכיוון שרמות תפוקת הנפט נמצאות במגמת ירידה בשל שדות מתבגרים ועלות הייצור הגבוהה. הצמיחה במגזר שאינו נפט תואץ ל-3.5% ב-2024 מ-2.5% ב-2021, ומונעת על ידי פרויקטי תשתית ותעשיות מוכוונות יצוא.

<u>מדיניות פיסקלית וחוב ממשלתי:</u>

כיוון המדיניות הכולל בטווח הבינוני יעוצב על ידי הסכם EFF של המדינה בסך 553.2 מיליון דולר עם קרן המטבע, שיפעיל לחץ על הממשלה להמשיך ברפורמות כלכליות ולהקל על סיכוני החזר החוב בטווח הקצר. ה-EFF מתמקד בשלוש יעדי מדיניות עיקריים: חיזוק מאגרים פיסקאליים וחיצוניים תוך שיפור קיימות החוב ותוכניות ההגנה החברתית , שיפור גביית הכנסות וממשל מקומיים תוך הגבלת סיכונים פיסקאליים, וחיזוק הסביבה העסקית ושיפור האיתנות הפיננסית כדי לטפח צמיחה בהובלת המגזר הפרטי. ביצועי התוכנית היו מעורבים, כאשר אי-עמידה בחלקה היה בגלל תנודות כלכליות גדולות בדמות אינפלציה גבוהה והידוק מוניטרי עולמי. תת-פיתוח של המגזר שאינו נפט היווה מגבלה מרכזית להשגת יעדי ה-EFF, השואף לשפר את המצב הפיסקאלי הכולל. נראה כי ביצועי התוכנית ימשיכו להיות נמוכים, מה שמטה את הסיכונים של הפסקה מוקדמת של התוכנית אל הצד השלילי. למרות זאת, נראה שהתוכנית תימשך עד אמצע 2024, אך בהצלחה חלקית בלבד בגלל חולשה של המגזרים שאינם נפט.

מעבר לשנת 2024 אין ציפייה לתוכנית המשך של קרן המטבע הבינלאומית. במהלך 2024-27 מוקד המדיניות יעבור לגיוון כלכלי ופיתוח של המגזרים שאינם נפט. ייעשו מאמצים להצמיח מגזרים כמו חקלאות, כרייה וכלכלה ירוקה אשר עבורה גאבון מקבלת מענקים וסיוע. לכן, יפותח שוק יצוא אשראי פחמני, מתוך כוונה להשתמש ביערות העצומים של גאבון ובמסחר הפחמן כמקור למטבע חוץ, ורווחי הממשלה יגדלו. זה גם עולה בקנה אחד עם היעדים של התוכנית האסטרטגית המתעוררת של גבון לטווח בינוני (2020-25), שמטרתה להפוך את האומה לכלכלה מתפתחת עד 2025. גאבון תישאר מחויבת לקידום צמיחה בת קיימא ושימור יערות. גבון יצרה אשראי פחמן בהתאם למנגנון REDD+ של אמנת המסגרת של האו"ם לשינויי אקלים, והממשלה הצהירה על כוונתה למכור אשראי פחמן ולבצע מסחר בפליטות וקליטות פחמן במסגר האשראי שניתן לה. נראה שגאבון תשיג הצלחה עם יעדי האשראי הפחמני שלה, בעיקר בגלל ביקוש חיצוני חזק של המדינות השכנות.

בעקבות כך, הצפי הוא כי המאזן הפיסקאלי יעבור לגירעון קטן של 0.3% מהתמ"ג בשנת 2023, מעודף של 1.3% מהתמ"ג בשנת 2022, בעיקר בשל ירידה בתמלוגים ממגזר הנפט עקב צפי להורדת מחירי העולמיים וירידות התפוקה המקומית . חוסר צמיחת הכנסות מהמגזרים האחרים הלא מפותחים יכבידו עוד יותר על המאזן הפיסקאלי. בנוסף, לחצי ההוצאות יישארו גבוהים, כאשר סובסידיות עלויות (לתשומות דלק ותשומות חקלאיות) והוצאות הקשורות לבחירות ילחצו על המצב הפיסקאלי. לכן, המאזן הפיסקאלי יישאר בגירעון בשנים 2023-2026. עם זאת, הגרעון בשנים אלו יהיה קטן מהגירעון הממוצע במהלך השנים שלפני ובמהלך הקורונה, 2017-2021. נראה שהגירעון יגדל ל-1.4% מהתמ"ג בשנת 2024, כאשר תמלוגי הנפט ממשיכים לרדת בהתאם לירידת המחירים והתפוקה. דרישות ההוצאות יגדלו מן המאמצים של הממשלה להשקיע במגזרים שאינם נפט, תהליך שיתחיל בייתר שאת במהלך שנת 2024 כאשר מגזר הנפט ממשיך בירידה. במהלך 2025-27 הגירעון יישאר יציב, בממוצע של 1.6% מהתמ"ג.

<u>מדיניות מוניטרית:</u>

המדיניות המוניטרית מנוהלת על ידי הבנק המרכז אפריקאי -Banque des Etats de l'Afrique centrale (BEAC), אשר נותן עדיפות לשליטה באינפלציה ולשמור על ההצמדה של פרנק מרכז אפריקאי CFA לאירו. המדיניות המוניטרית מונחית במידה רבה על ידי הזמינות והמגמה של יתרות המט"ח והעמדה המוניטרית של הבנק המרכזי האירופי (ECB). BEAC החלה את מחזור ההידוק מוקדם יותר לתחילת העלאת הריביות על ידי הבנק המרכזי האירופאי, עם העלאה של 25 נקודות בסיס של הריבית בדצמבר 2021, ואחריה שתי עליות של 50 נקודות בסיס במרץ וספטמבר, ל-4.5%. עם האינפלציה האזורית עדיין הרבה מעל היעד של 3% של BEAC, ויש צפי לעלייה נוספת של 25 נקודות בסיס בריבית בישיבת ועדת המדיניות המוניטרית של BEAC בדצמבר, ל-4.75%. מכאן ששיעור האינפלציה של גאבון נשמר בדרך כלל נמוך על ידי ההצמדה של פרנק ה-CFA לאירו. האינפלציה תעלה לממוצע של 4.4% בשנת 2023, מממוצע משוער של 3.8% בשנת 2022, מכיוון שעלויות מזון ואנרגיה גבוהות בעולם נמשכות ומוחרפות בגבון בשל הסתמכות רבה על יבוא

סחורות אלו. למרות שהממשלה תמשיך להעניק סובסידיות עלויות, הן לא יספיקו כדי למנוע גידול מחירים מעל המגמה בטווח הקרוב. האינפלציה תירגע במהלך השנים 2024-2027 ככל שמחירי הסחורות ירדו, הלחצים בצד ההיצע העולמי ייקלו לאט והמטבע יתחזק מול הדולר האמריקאי.

נראה שבהתאם ל-בנק האירופאי המרכזי ולאינפלציה אזורית עדיין גבוהה, ה BEAC יעלה את הריבית העיקרית שלו ב-50 נקודות בסיס, לשיא של 5.25%, בשנת 2023. מ-2024, לאור האינפלציה האזורית המתמתנת וההתרופפות המוניטארית שאמורה להתרחש בבנק האירופאי, יש צפי שה-BEAC תוריד בהדרגה את הריבית העיקרית שלה, ל-3.75% עד סוף 2027.

<u>מצב חיצוני</u>:

הצמיחה הכלכלית תישאר נמוכה בשנת 2024, בשיעור של 1.5%, שכן ייצור הנפט נותר מתחת לרמה הרצויה לטווח הבינוני-קרוב. עלייה קלה בביקוש הצרכנים בעקבות שנתיים של אינפלציה גבוהה תספק צמיחה נמוכה מאוד. פיתוח מגזרי המנגן והעץ של גבון יספקו גם הם כמות קטנה של צמיחה בתפוקה. בנוסף, המגזר שאינו נפט ימשיך לספק תפוקה לא מספקת כדי להניע צמיחה משמעותית של התמ"ג הריאלי בגאבון ב-2024. בהמשך ובין השנים 27-2025, כלכלת גאבון צפויה לצמוח בקצב ממוצע של 2.3% בשנה. זה משקף השקעה מוגברת במגזרים שאינם נפט, עם יישום המאמצים לגיוון הכלכלה. גבון תמשיך לנסות להפוך את תחזוקת היערות והאיזורים הירוקים ומסחר במכסות פחמן שלה לרווחיים מבחינה כלכלית, על ידי מכירת זיכוי פחמן במכסות למדינות אחרות. עם זאת, תוכניות לתחזוקת היער יתנגשו עם רצונות תעשיית העץ ועם אזרחים המשתתפים בכריתת עצים בלתי חוקית כאמצעי הישרדות כלכלית.

החשבון השוטף יתדרדר אך יישאר בעודף בשנת 2023 כאשר רווחי הנפט ירדו עקב הצפי בירידת המחירים העולמיים ותפוקת הייצור בהתאם לקיצוץ מכסות אופ"ק. בנוסף, מחירי היבוא, בעיקר מזון ואנרגיה, צפויים להישאר גבוהים, והמגזר החקלאי המקומי הקטן של גאבון חושפים אותו למחירי יבוא גבוהים. כתוצאה מכך, העודף בחשבון השוטף יירד ל-0.5% מהתמ"ג ב-2023, מ-2.7% מהתמ"ג ב-2022. החשבון השוטף יידרדר לגירעון מ-2024 ואילך, וזה יתרחב בהדרגה במהלך 27-2024. הגירעון יעמוד בממוצע על 3% מהתמ"ג בשנים אלו. מאזן השירותים יישאר בגירעון, בשל הסתמכות על כישורים מיובאים לתמיכה במגזרי הנפט והכרייה של גאבון. הגירעון בשירותים יתכווץ בהדרגה לאורך השנים הבאות ככל שיכנסו לתוקף מאמצי הממשלה להגביר את התיירות. הגירעון בהכנסה הראשונית כחלק מהתמ"ג יישאר רחב בשנת 2023 ויתכווץ באופן שולי לאחר מכן עם ירידה בהחזר הרווחים ממגזר הנפט. השקעות זרות ישירות גבוהות יחסית יממנו את הגירעון בשנים 2027-2024. מגזר הנפט ימשיך למשוך השקעות אירופיות, ומגזרי העץ הכרייה והמנגן ימשכו גם מימון זר במהלך שנים אלו.

לאחר הירידה בחוב החיצוני ובחוב הממשלתי בשנים 2022-2021 לכדי 41.6% ו 57.4% בהתאמה שהיו באופן משמעותי נמוכים יותר מן המספרים לפי תחילת מגיפה הקורונה, הקושי בגיוון הכלכלה וגיוס מקורות תקציביים חדשים במגזרים שונים (להוציא את העזרה של מדינות אירופה לגבי הכלכלה הירוקה), תחזור גאבון ותרחיב את חובותייה אל מול התמ"ג לפחות עד שנת 2025 בה החוב החיצוני צפוי לעמוד על כ-45% והחוב הממשלתי על כ 69%. בהמשך לזאת ולמרות התוכנית עם הקרן, מוסר התשלומים הבעייתי גם ככה מבחינה תזרימית ומבחינה בירקורתית של המדינה, ימשיך להשאר כזה ואפילו ידרדר עוד יותר ככל שתגיע גאבון לבעיות תזרימיות באם לא תמשיך לעמוד ביעדים שהציבה לה קרן המטבע.

בעקבות הירידה בהכנסות, עתודות המט"ח צפויות לרדת באופן משמעותי מ3.6 חודשי יבוא בסוף שנת 2022 אל כ- 2.5 חודשי יבוא בשנים 2027-2025, דבר שעלול להקשות מאוד על שירות החוב של המדינה והיכולת שלה לפרוע את חובותיה החדשים באם תוסיף כאלה. סביבת הריבית כיום לא תאפשר לגאבון לגלגל את איגרות החוב על סך של כ-730 מל"ד שאמורות להפרע בשנים 2025-2024 מבלי להוסיף ולהקשות על יכולת שירות החוב בתשלומי הריבית של המדינה. אותן איגרות חוב כבר עומדות על כ-6.5% ו7% אחוזי קופון והאפשרות היחידה הנראת לעין תהיה הפירעון של האג"ח על ידי המדינה עם עזרה בילטרלית בנוסף לשימוש בכספי הקרן ומבלי אפשרות לגלגל חלק מן החוב לאג"ח חדש שתונפק.

תמ"ג לפי מגזרים: חקלאות- 5%; תעשייה- 44.7%; שירותים- 50.4% (הערכה לשנת 2017).
כוח העבודה לפי מגזרים: חקלאות- 64%; תעשייה- 12%; שירותים- 24%.

סחר חוץ:
שותפות עיקריות- ייצוא: סין (63%), סינגפור (5%).
שותפות עיקריות- ייבוא: צרפת (22%), סין (17%), ארה"ב (6%), בלגיה (6%) ואיחוד האמירויות (5%).
מוצרי ייצוא עיקריים: נפט גולמי, עצים, מנגן ואורניום.
מוצרי ייבוא עיקריים: מכונות וציוד, מוצרי מזון, כימיקלים וחומרי בנייה.
סחר עם ישראל: יצוא לישראל –0.3 מיליוני דולר, יבוא מישראל – 1.2 מיליוני דולר.

מקור נתונים		2020	2021	2022e	2023	2024	2025	2026	2027
אינדיקטורים כלליים									
EIU 1122	אוכלוסייה (מיליון)	2.2	2.3	2.3	2.4	2.5	2.5	2.6	2.7
EIU 1122	תמ"ג נומינלי (מיליארדי דולר)	15.3	18.3	21.2	19.3	20.7	22.8	25.6	28.2
EIU 1122	תמ"ג נומינלי (מיליארדי פרנק אפריקאי)	8,816	10,131	13,362	12,809	13,215	14,030	15,000	15,948
נוסחה	תמ"ג לנפש (דולר)	6,869	8,024	9,015	7,995	8,374	8,968	9,791	10,465
EIU 1122	צמיחה ריאלית (%)	-1.8	1.5	4.2	0.5	1.5	2.7	2.1	2.1
EIU 1122	צמיחה ריאלית לנפש (%)	-4.5	-0.6	1.1	-2.5	-0.5	-0.3	-0.8	-0.8
סקטור פיסקלי									
באחוזי תמ"ג									
נוסחה	מאזן תקציבי	-2.5	-2.3	1.3	-0.3	-1.5	-1.8	-1.7	-1.5
EIU 1122	הכנסות הממשלה	17.7	15.7	19.8	18.6	18.7	18.4	18.7	19.2
EIU 1122	הוצאות הממשלה	20.2	18.0	18.5	18.9	20.2	20.2	20.4	20.7
EIU 1122	חוב ציבורי	78.3	68.1	57.4	63.6	66.5	68.9	68.8	67.9
נוסחה	ב-% מההכנסות	442.4	433.8	289.9	341.9	355.6	374.5	367.9	353.6
סקטור מוניטרי ופיננסי									
באחוזים									
EIU 1122	ריבית על הלוואות*	15.0	15.2	15.2	15.5	15.2	15.5	15.6	15.6
EIU 1122	ריבית על פקדונות	2.5	2.5	5.0	5.3	5.3	5.3	5.0	4.5
EIU 1122	שיעור אינפלציה (ממוצע)	1.2	1.1	3.8	4.4	2.2	1.8	2.0	2.1
EIU 1122	שיעור אינפלציה (לסוף תקופה)	1.6	1.2	4.5	3.6	1.9	1.7	2.2	2.1
USD/CFA franc									
EIU 1122	שע"ח נומינלי (לסוף תקופה)	534.6	579.2	679.7	646.3	630.7	604.6	567.9	565.5
EIU 1122	שע"ח נומינלי (ממוצע לתקופה)	575.6	554.5	631.5	662.6	640.0	615.9	585.7	565.5
EIU 1122	שע"ח ריאלי-אפקטיבי (2010 = 100)*	97.2	95.9	88.6	85.6	84.5	85.1	88.1	90.8

מקור: EIU נובמבר 2022), קרן המטבע הבינלאומית (אוגוסט 2022)

* הערכה

מקור נתונים		2020	2021	2022e	2023	2024	2025	2026	2027
מאזן התשלומים									
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)									
נוסחה	מאזן חשבון שוטף	-279	-1,037	573	95	-561	-657	-737	-972
נוסחה	ב- % תמ"ג	-1.8	-5.7	2.7	0.5	-2.7	-2.9	-2.9	-3.4
נוסחה	מאזן חשבון מסחרי	2,427	4,296	6,720	5,241	4,831	4,808	4,846	4,810
נוסחה	ב- % תמ"ג	15.8	23.5	31.8	27.1	23.4	21.1	18.9	17.1
EIU 1122	ייצוא סחורות במונחי F.O.B	5,276	7,641	10,360	8,346	8,174	8,456	8,874	9,190
EIU 1122	ייבוא סחורות במונחי F.O.B	2,849	3,345	3,640	3,105	3,343	3,648	4,028	4,380
נוסחה	מאזן חשבון שירותים	-1,420	-1,939	-2,022	-1,803	-1,813	-1,836	-1,804	-1,869
נוסחה	ב- % תמ"ג	-9.3	-10.6	-9.6	-9.3	-8.8	-8.1	-7.0	-6.6
EIU 1122	ייצוא שירותים	488	586	583	634	778	882	1,064	1,102
EIU 1122	ייבוא שירותים	1,908	2,525	2,605	2,437	2,591	2,718	2,868	2,971
נוסחה	מאזן חשבון הכנסות	-1,567	-3,258	-4,054	-3,214	-3,297	-3,328	-3,466	-3,589
נוסחה	ב- % תמ"ג	-10.2	-17.8	-19.2	-16.6	-16.0	-14.6	-13.5	-12.7
EIU 1122	ייצוא הכנסות	103	107	95	91	94	99	104	109
EIU 1122	ייבוא הכנסות	1,670	3,365	4,148	3,305	3,391	3,426	3,570	3,698
EIU 1122	העברות שוטפות, נטו	280	-135	-71	-128	-283	-300	-313	-324
נוסחה	ב- % תמ"ג	1.8	-0.7	-0.3	-0.7	-1.4	-1.3	-1.2	-1.1
EIU 1122	השקעות ישירות זרות, נטו (FDI)	1,692	1,773	1,859	2,060	2,040	2,137	2,248	2,363
נוסחה	ב- % תמ"ג	11.0	9.7	8.8	10.7	9.9	9.4	8.8	8.4
נוסחה	ב- % המאזן בחה"ש	605.6	171.1	324.7	2,159.3	363.5	325.3	305.2	243.2
חוב ונכסים חיצוניים									
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)									
EIU 1122	סך החוב החיצוני	7,616	8,266	8,799	8,921	9,352	9,459	10,045	10,620
נוסחה	ב- % תמ"ג	49.7	45.2	41.6	46.1	45.3	41.5	39.2	37.7
נוסחה	ב- % יצוא	129.8	99.2	79.7	98.4	103.4	100.2	100.0	102.1
נוסחה	סך החוב החיצוני לטב"א	6,478	6,646	7,013	7,133	7,614	7,877	8,545	9,207
EIU 1122	סך החוב החיצוני לט"ק	76	158	226	212	229	249	275	300
EIU 1122	קרן המטבע	1,063	1,463	1,560	1,576	1,510	1,333	1,224	1,113
EIU 1122	פיגורים על תשלומי ריבית	15	6	1	0	0	0	0	0
EIU 1122	פיגורים על תשלומי קרן	32	13	3	0	0	0	0	0
EIU 1122	עתודות מט"ח	1,392	1,592	2,793	2,643	2,526	2,381	2,337	2,294
נוסחה	בחודשי יבוא	2.6	2.1	3.2	3.6	3.3	2.9	2.7	2.5
נוסחה	ביחס לשירות החוב השנתי (ב- %)	106	219	351	319	151	148	259	249
שירות החוב									
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)									
נוסחה	שירות החוב השנתי	1,314	727	795	829	1,669	1,610	903	922
נוסחה	ב- % יצוא	22.4	8.7	7.2	9.1	18.4	17.1	9.0	8.9
EIU 1122	תשלומי קרן	1,128	506	424	524	1,369	1,259	568	549
EIU 1122	תשלומי ריבית	186	222	371	305	300	351	335	374

מקור: EIU נובמבר 2022), קרן המטבע הבינלאומית (אוגוסט 2022)